

УДК 347.12/.13:347.41

Вадим Карнаух,

канд. юрид. наук

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДИНАМІКИ ПЕРЕДДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН

У статті односторонні переддоговірні правочини та переддоговірні суб'єктивні права розглядаються як фактори динаміки переддоговірних правовідносин. Оферта, акцепт, відкликання оферти та відкликання акцепту визнаються односторонніми переддоговірними правочинами. Можливості учасників переговорів учинити оферту, акцепт, відкликання оферти або відкликання акцепту визнаються суб'єктивними цивільними правами.

Ключові слова: переддоговірні правовідносини, оферта, акцепт, відкликання оферти, відкликання акцепту.

Постановка проблеми. Цивілістичне розуміння переддоговірних правовідносин зумовлює необхідність вирішення питання про їх структуру та юридичні факти – підстави виникнення, зміни й припинення. Динаміка переддоговірних правовідносин розкриває видологію й типологію останніх, є тим процесом, що потенційно містить у собі всі можливі трансформації структури таких правовідносин під впливом різноманітних суб'єктивних факторів – волевиявлень учасників переговорів. Складність вичерпного обґрунтування вказаної тематики в межах одиничної роботи є безсумнівною. Для вступу в проблематику динаміки переддоговірних правовідносин видається достатнім зосередитися на природі переддоговірних волевиявлень та юридичних суб'єктивних атрибутів, які забезпечують реалізацію волі на стадії зв'язків, що передують укладенню договору.

Метою статті є виявлення природи оферти, акцепту, відкликання оферти та відкликання акцепту, а також спроба визначення сутності суб'єктивних передумов юридично значимої поведінки на стадії переговорів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із узагальненим розумінням цивільно-правової генези переддоговірних відносин можна ознайомитися в працях В. В. Богданова, Н. І. Майданік, О. В. Шполтакова. Для вирішення питання про юридичну природу дій та можливостей учасників переговорів фундаментальне значення мають погляди М. М. Агаркова, С. С. Алексєєва, С. М. Братуся, М. І. Брагінського, В. В. Вітрянського, О. С. Іоффе, О. О. Красавчикова, Є. О. Крашеніннікова, Ю. П. Єгорова, Б. Б. Черепакіна. Вагому пізнавальну цінність для отримання висновків мають теоретичні положення щодо правоздатності, суб'єктивних прав та секундарних прав, сформульовані В. А. Беловим, Я. Р. Веберсом, Е. Зеккелем, С. Ф. Кечекьяном, В. І. Серебровським. Водночас слід визнати відсутність спеціальних досліджень динаміки переддоговірних правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Оферта та акцепт розглядаються в доктрині як волевиявлення. Так, Є. О. Крашенінніков та Ю. В. Бай-

гушева у своєму спільному дослідженні зазначають, що оферта та акцепт є волевиявленнями, які спрямовані на формування загальної волі сторін, що віднаходиться в їх договірних волевиявленнях, тому останні не містять у собі нічого такого, чого немає в оферті та акцепті. Договірні волевиявлення є тотожними за змістом оферті та акцепту. Водночас оферта та акцепт визнаються такими, що мають самостійне існування. Консенсуальність договору складається не з оферти та акцепту, які не визнаються елементами фактичного складу договору, а з договірних волевиявлень сторін [1, с. 68-71]. Тут виникає питання про сутність договірних волевиявлень, які все-таки відмежовуються від оферти та акцепту. Є. О. Крашенінніков визнає умови договору елементами договірних волевиявлень [2, с. 33]. Якщо договірне волевиявлення – це виключно сукупність погоджених умов договору, то дійсно оферта та акцепт набувають самостійного значення як акти реалізації таких волевиявлень, але вони, однак, не стають елементами фактичного складу договору. Такий підхід, безумовно, заслуговує на увагу. Проте деяка складність його осмислення спричиняється одночасними: 1) визнанням якості волевиявлення за офертою та акцептом; 2) невизнанням за офертою та акцептом якості правочинів; 3) виокремленням сутнісних договірних волевиявлень у результаті очевидного абстрагування.

Звернемося до витоків уявлень про невизнання оферти та акцепту правочинами. Важливим та основоположним, на нашу думку, доказом для супротивників відповідного визнання стала теза О. О. Красавчикова про договір як єдиний вольовий акт, а не суму двох односторонніх правочинів [3, с. 121-122]. О. О. Красавчикова підтримав Ю. К. Толстой [4, с. 17]. Згодом Б. Б. Черепакін писав: «Оферта та акцепт, взяті окремо, не є односторонніми правочинами, хоча вони і є волевиявленнями, які спрямовані на юридичні наслідки. Кожний учасник договору, що укладається, бажає викликати визначені правові наслідки не своїм одностороннім волевиявленням, а в поєднанні та єдності з узгодженим волевиявленням другої сторони» [5, с. 31-32]. Можна помітити, що видатний цивіліст не опі-

кувався питанням визначення природи таких волевиявлень, які спрямовані на юридичні наслідки. Видається, що сам акцент розгляду Б. Б. Черепакіна потребував їх кваліфікації в межах юридичних фактів або обґрунтування відсутності приналежності таких волевиявлень до відповідної групи.

Зауважимо, що Ю.П. Єгоров здійснив спробу вирішення даного питання, визнавши оферту та акцепт різновидом юридично значимих односторонніх дій, які опосередковують процес учинення правочинів-договорів, самостійним видом юридичних актів [6, с. 22]. На наш погляд, складність сприйняття цього твердження зумовлюється, по-перше, традиційним розумінням цивільно-правового юридичного акту саме як правочину [3, с. 116]; по-друге, аргументованим у сучасній теорії юридичних фактів поділом юридичних актів за ступенем формалізації волевиявлення на односторонні правочини та публічні акти [7, с. 117, 136].

Ключовий аргумент О. О. Красавчикова та Б. Б. Черепакіна про відсутність самодостатності окремих оферти та акцепту був підтриманий пізніше Ф. І. Гавзе [8, с. 86]. М. І. Брагінський та В. В. Вітрянський зробили висновок про загальне визнання цієї точки зору [9, с. 201]. У сучасній доктрині правочинна автономність оферти та акцепту продовжує піддаватися сумніву [10, с. 101-102; 6, с. 21-22; 11, с. 177; 12, с. 122; 13, с. 200]. Красномовною є позиція С. Бородовського щодо визнання оферти та акцепту яскравими прикладами юридичної фікції; штучними поняттями, що запроваджені лише для спрощення розуміння феномену договору та які виникли на основі теорії волевиявлення внаслідок розщеплення поняття договору [14, с. 181].

Насправді у цивілістиці є досить значна опозиція наведеному вище підходу. Насамперед учені посилаються на М. Г. Александрова у зв'язку з визнанням автором оферти та акцепту односторонніми правочинами [15, с. 157-158 цит. за 9, с. 201]. Не була однозначною й позиція О. С. Іоффе. У своїй дисертації він указував, що оферта обумовлює можливість виникнення договірних відносин, а не породжує їх. Водночас оферта розглядається як частина фактичного складу [16, с. 123]. Пізніше, проте, учений визнав, що «оферта та акцепт породжують визначені зобов'язання для осіб, які їх вчиняють: оферта зв'язує оферента можливістю її прийняття у встановлені строки, а приєднання до неї акцепту обумовлює визнання договору укладеним» [17, с. 49]. Важливо усвідомлювати також, що наведена вище серед першої групи думок теза О. О. Красавчикова знаходить смислове протиставлення в тій же роботі. Цивіліст зазначав: «Оферта лише остільки породжує юридичну зв'язаність, оскільки вона є самостійним юридичним фактом, передбаченим спеціальними нормами права, які регулюють порядок укладення договорів...» [3, с. 60].

Таким чином, О. С. Іоффе, О. О. Красавчиков та Б. Б. Черепакін явно схилилися до визнання оферти та акцепту юридичними фактами, але питання про встановлення їх видової приналежності чомусь залишалось невиріше-

ним. Дійсно, якщо оферта та акцепт – юридичні факти, то, вочевидь, це дії, а значить, була і є потреба виявити їх серед відповідної сукупності вольових юридичних фактів.

Про оферту як правочин, що спрямований на встановлення правовідношення, писав О. Г. Певзнер [18, с. 98, 118]. У М. М. Агаркова припущення щодо оферти та акцепту як правочинів, на наш погляд, є імпліцитним. Аналізуючи вчення про секундарні права та пов'язані з ними односторонні волевиявлення, автор писав: «Одностороннє волевиявлення, що породжує, змінює або припиняє якість правовідношення, є юридичним фактом. У цьому відношенні *кожне одностороннє волевиявлення підпадає під поняття правочину...*» [19, с. 68-69] (курсив наш – В. К.). Однозначним у цьому контексті було бачення С. С. Алексеева. Правознавець запропонував категорію односторонніх зобов'язуючих правочинів, через які здійснюється вплив на правову сферу інших осіб. С. С. Алексеев зазначав: «Оферта та акцепт, спрямовані на юридичні наслідки, які мають відносно самостійне правове значення: зачіпаючи відносини з організації укладення цивільно-правового договору, вони існують до тих пір, поки останній не укладено; ... як тільки останній укладено, односторонні правочини, пов'язані з його укладенням..., виявляються поглиненими договором» [20, с. 471-472]. Серед сучасних учених також є поширеним визнання оферти та акцепту односторонніми правочинами [21, с. 234].

На наш погляд, визнання оферти та акцепту правочинами відповідає ч. 1 та ч. 3 ст. 202 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [22]. Пропонуємо визначати оферту як односторонній правочин, що безпосередньо спрямований на виникнення суб'єктивного цивільного права на акцепт оферти, а умовно направлений на виникнення прав та обов'язків за договором. У разі визнання законодавством базового типу переддоговірного правовідношення можливою є не лише правоутворююча в сенсі виникнення суб'єктивного цивільного права, а й правозмінююча якість оферти уже в сенсі видозміни переддоговірного правовідношення – переходу його від елементарної моделі до більш складної. Пояснення даного твердження буде надане нижче, у дослідженні природи юридичної можливості направити оферту. Акцепт – це односторонній правочин, безпосередньо спрямований на виникнення прав та обов'язків за договором, тобто припинення переддоговірного правовідношення та виникнення договірної правовідношення. На нашу думку, відкриття оферти (ч. 3 ст. 641 ЦК України) та відкриття акцепту (ч. 3 ст. 642 ЦК України) також доцільно визнати односторонніми правочинами. Функціонально вони є рівноцінними, оскільки безпосередньо спрямовані на припинення переддоговірного правовідношення та упередження виникнення договірної правовідношення. Різниця між ними полягає в моменті вчинення, який для оферти та акцепту не збігається та виражає різну стадію розвитку або може виражати навіть різний вид переддоговірного правовідношення

у разі ускладнення останнього іншими юридичними фактами (наприклад, у разі відкликання акцепту, коли конфіденційну інформацію було надано після вчинення оферти, але до вчинення акцепту). Крім цього, слід розуміти, що відкликання акцепту спрямовується на припинення переддоговірного правовідношення шляхом припинення суб'єктивного права на акцепт оферти. Важливо також, що правочинна природа вищерозглянутих дій знаходить підтвердження в Принципах європейського договірного права (далі – PECL) (ст. 1:303, 2:107) [23]; Проекті Спільних підходів (далі – DCFR) (ст. I-1:109, ч. 2 ст. II-1:101, ч. 2 ст. II-1:103) [24]; Пропозиції Єдиного європейського торгового права (далі – CESL) (ст. 10) [25].

Визнання оферти, акцепту, відкликання оферти та відкликання акцепту односторонніми правочинами потребує, як свідчать вищенаведені висновки, обґрунтування наявності суб'єктивних прав у межах змісту переддоговірного правовідношення. Якщо односторонні правочини, що передують факту укладення договору, є актами реалізації суб'єктивних прав, то нам потрібно довести справедливості виокремлення таких прав у контексті динаміки переддоговірних правовідносин. При цьому виправданим, на наш погляд, є звернення до більш загальних проблем визначення поняття суб'єктивного права та співвідношення суб'єктивного права й правоздатності.

У доктрині широко визнаною є ідея, що передбачає пояснення суті суб'єктивного права через його зв'язок із кореспондуючим обов'язком [26, с. 26; 18, с. 33; 4, с. 39; 27, с. 225]. Така відповідність вважається іманентною для існування самого суб'єктивного права. Можна сказати навіть, що дане уявлення набуло рис своєрідної цивілістичної аксіоми. Звідси випливає, що тим можливостям суб'єкта, які є предметом нашого аналізу, на перший погляд, не відповідають юридичні обов'язки, а тому їх не слід визнавати суб'єктивними правами. Структура викладу дослідження неминуче поверне нас до цієї проблеми. Натомість перейдемо до поступового розгляду можливостей, що нас цікавлять.

Категорія правоздатності є значимою для виявлення природи можливості вчинити оферту. Відзначимо, що в цивілістичній доктрині окремо не ставилося питання про природу відповідної можливості. Може скластися враження, що проблема взагалі відсутня, але це не зовсім так. Цивілістами увага звертається на категорію правочиноздатності суб'єкта – здатності вчиняти правочини. Вона визнається проявом цивільної правоздатності [19, с. 70], елементом правоздатності [18, с. 121] або елементом правосуб'єктності [28]. Очевидно, що офертоздатність є вужчим за обсягом поняттям, ніж правочиноздатність, тобто за загальним правилом є елементом правочиноздатності та водночас компонентом правоздатності на вихідному рівні структурування. Проте, на наш погляд, офертоздатність набуває якості суб'єктивного права за окремих умов, які мають бути наявні разом. По-перше, у разі визна-

ння в цивільному законі за вступом в переговори якості юридичного факту й закріплення обов'язку добросовісного ведення переговорів для кожної сторони (ч. 2 § 311 BGB; ч. 2 ст. 434.1 ЦК РФ; ст. 2:301 PECL; ст. II-3:301 DCFR) [29; 30; 23; 24]. Тут виникає першопочатковий базовий тип переддоговірного організаційного правовідношення, що має відносний характер. По-друге, за наявності часового розриву між вступом у переговори та самою офертою (наприклад, коли вступ у переговори здійснюється шляхом пропозиції, що не містить усі істотні умови договору або містить застереження однієї сторони про можливість остаточного рішення про укладення договору). За наявності таких умов суб'єктивному праву на оферту відповідає обов'язок пасивного типу для іншого учасника переговорів визнати оферту та утриматися від дій, що перешкоджають направленню оферти. Треті особи при цьому також зобов'язані не перешкоджати оференту. Мається на увазі внутрішня та зовнішня дія відносного права учасника переговорів [31, 32].

Інший спосіб обґрунтування природи можливості вчинити оферту може випливати із визнання правоздатності суб'єктивним правом [33, с. 134-135; 34, с. 45-60; 26, с. 52; 35, с. 57]. На нашу думку, аргументація прихильників такої ідеї є досить уразливою. У площині нашої проблематики важлива невизначеність природи правочиноздатності та офертоздатності. Дані аспекти з незрозумілих причин залишаються або взагалі без розгляду, або не обґрунтовуються належним чином. Так, Я. Р. Веберс обмежується тим, що констатує: «Здатність мати право на вчинення різних правочинів... – значний та обширний елемент змісту правоздатності» [34, с. 78] (курсив наш – В. К.). Виникають питання: по-перше, щодо місця правочиноздатності у структурі правоздатності як суб'єктивного права; по-друге, щодо природи права на вчинення різних правочинів, яке не збігається з відповідною здатністю. Неприйнятним є підхід ученого і для визначення природи офертоздатності, якщо мати на увазі, що структуру суб'єктивного права становлять правомочності [36, с. 23-24]. С. М. Корнєєв та А. Є. Шерстобітов вважають, що зміст правоздатності становлять не самі права, а можливість мати відповідні права [33, с. 136]. Звідси випливає, що правочиноздатність є елементом правоздатності – суб'єктивного права. При цьому зберігаються наведені вище упущення. Характерно в цьому зв'язку, що М. М. Агарков право укладати договори не вважав суб'єктивним правом як елементом правовідношення, але використовував слово «право» для позначення різних проявів правоздатності, у тому числі права укладати договори. Проблема співвідношення суб'єктивного права та прояву правоздатності у видатного цивіліста залишилася без вирішення [19, с. 72].

Можна погодитися з точкою зору вчених, які розмежовують правоздатність та суб'єктивне право [37, с. 158; 38; 39, с. 223; 36, с. 22-23], наголошують на абстрактному характері правоздатності [40, с. 257-258, 263], її сутності як необхідної передумови суб'єктивного права

[41, с. 5] або цивільно-правової форми [42, с. 61]. Такий підхід не буде суперечити наведеному нами вище розумінню офертоздатності як елементу правочиноздатності, який може набувати якості суб'єктивного права. Визнання правоздатності суб'єктивним правом призводить до виникнення необхідності розщеплення правомочності, якщо правочиноздатність розглядати саме як правомочність, що є проблематичним. Не знаходять пояснення в такому смислового полі й природа офертоздатності, заповітоздатності та інших проявів правочиноздатності.

Продовжуючи дослідження природи можливостей суб'єкта на переддоговірній стадії, які реалізуються через односторонні волевиявлення-правочини, слід повернутися до нашого попереднього зауваження про нібито невідповідність змісту таких можливостей (можливості акцептувати оферту, відкликати оферту, відкликати акцепт) поняттю суб'єктивного права. Спростування даної тези є можливим завдяки концепції секундарних прав.

Формування теорії секундарних прав пов'язують з іменами німецьких цивілістів Е. Цительмана, Е. Зеккеля та А. ф. Тура [43]. Так, Е. Зеккель визначив приватне секундарне право як суб'єктивне (конкретне) приватне право, змістом якого є можливість установити (перетворити) конкретне правовідношення за допомогою одностороннього правочину. Зауважимо, що право направляти оферту Е. Зеккель не визнав секундарним правом [44, с. 212-214]. У доктрині відсутня єдність щодо розуміння сутності секундарного права. Розбіжності поглядів спостерігаються насамперед у способі пояснення стану учасника правовідношення, який є адресатом відповідного одностороннього правочину, а також узагалі у кваліфікації можливостей, які описуються категорією секундарного права. Щодо першої обставини, то висловлена думка про стан юридичної зв'язаності, що відповідає секундарному праву [38; 45, с. 11], також звертається увага на кореспондуючий обов'язок у формі необхідності квазізаснавання зобов'язаною особою односторонніх дій носія права [36, с. 18, 30].

Полярними є погляди й щодо природи секундарних прав. С. С. Алексєєв, розглядаючи право акцептувати оферту, відносив його до категорії правоутворюючих правомочностей, які відповідають початковій стадії розвитку суб'єктивного права [20, с. 472]. В. А. Белов визнає секундарні права правовою формою, відмінною від суб'єктивних прав. На наш погляд, аргументація В. В. Белова потребує уточнення. По-перше, в основу розмежування покладено критерій об'єкта права. Об'єктом секундарного права називається суб'єктивне право, а отже, змістом секундарного права є можливість учинення юридичних, а не фактичних дій [46, с. 411]. Виникає питання про достатність такого критерію, яке загострюється іншими твердженнями В. А. Белова. Учений указує, що секундарні права забезпечуються станом безправ'я [46, с. 415], але водночас, характеризуючи абсолютні суб'єктивні права, зазначає: «Абсолютне право забезпечується такою правовою формою пасивної поведінки всіх та кожно-

го, як юридична неможливість учинення дій, які перешкоджають реалізації права, тобто *станом безправ'я* [46, с. 490] (курсив наш – В. К.). Ми підтримуємо вчених, які визнають секундарні права суб'єктивними правами [41, с. 10; 47, с. 75; 45, с. 6].

З урахуванням вищезазначеного можемо зробити такі висновки. Право на акцепт – це суб'єктивне право (секундарне право), якому кореспондує стан юридичної зв'язаності оферента. Такий стан є формою імперативної поведінки, іншою, ніж обов'язок у традиційному розумінні. Право на відкликання оферти та право на відкликання акцепту є суб'єктивними правами [48, с. 229], яким кореспондує імперативна поведінка адресата відповідного одностороннього правочину у формі зазнавання наслідку реалізації секундарного права через одностороннє волевиявлення. Таким наслідком є припинення переддоговірного правовідношення.

Таким чином, шляхом доведення наявності суб'єктивних прав у межах переддоговірного правовідношення ми додали завершеності висновку про правочинну природу односторонніх волевиявлень учасника такого правовідношення. Водночас ми повернулися до розуміння сутності суб'єктивного права та припускаємо тепер недостатність змісту цього поняття для вимог цивільного обороту. Перегляд категорії суб'єктивного права, на нашу думку, має відбуватися, зокрема, на основі поглядів С. М. Брагуса, В. І. Серебровського та С. Ф. Кечекьяна, у яких трактовка суб'єктивного права є широкою та відсутня жорстка смислова прив'язка до обов'язку, кореспондуючого праву. Натомість квінтесенцією суб'єктивного права визнається юридично забезпечена можливість вчинення окремих дій [41, с. 11, 16; 47, с. 75; 49, с. 59].

Висновки

Визнання оферти, акцепту, відкликання оферти та відкликання акцепту односторонніми правочинами узгоджується з ч. 1 та ч. 3 ст. 202 ЦК України та відповідає європейським тенденціям розвитку приватного права, що відображені, зокрема, в PECL (ст. 1:303, 2:107), DCFR (ст. I.-1:109, ч. 2 ст. II.-1:101, ч. 2 ст. II.-1:103), CESL (ст. 10). Обґрунтування наявності суб'єктивних цивільних прав на оферту, акцепт, відкликання оферти, відкликання акцепту є можливим завдяки уточненню поняття суб'єктивного цивільного права та визнанню за секундарним правом якості останнього. Суб'єктивні переддоговірні права зумовлюють, а односторонні переддоговірні правочини виражають динаміку переддоговірних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Байгушева Ю. В. Заключение договора / Ю. В. Байгушева, Е. А. Крашенинников // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. – М.: Закон, 2013. – № 5. – С. 60-104.
2. Крашенинников Е. А. Составные части договорных волеизъявлений / Е. А. Крашенинников // Очерки по торговому праву : сборник научных трудов. – Ярославль: ЯрГУ, 2012. – Вып. 19. – С. 32-43.

3. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М.: Госюриздат, 1958. – 183 с.
4. Толстой Ю. К. К теории правоотношения / Ю. К. Толстой. – Л., 1959. – 88 с.
5. Черепяхин Б. Б. Правопреемство по советскому гражданскому праву / Б. Б. Черепяхин. – М.: Госюриздат, 1962. – 162 с.
6. Егоров Ю. П. Видовая дифференциация сделок / Ю. П. Егоров // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2004. – № 9. – С. 18-24.
7. Рожкова М. А. Теории юридических фактов гражданского и процессуального права: понятия, классификации, основы взаимодействия : дисс. ... докт. юрид. наук. – Москва, 2010. – 418 с.
8. Гавзе Ф. И. Социалистический гражданско-правовой договор / Ф. И. Гавзе. – М.: Юрид. лит., 1972. – 168 с.
9. Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая: Общие положения / Брагинский М. И., Витрянский В. В. – 2-е изд., испр. – М.: Статут, 2000. – 848 с.
10. Егоров Ю. П. Классификация сделок / Ю. П. Егоров // Вестник Омского университета. – 2008. – № 3 (16). – С. 100-111. – (Серия : Право.)
11. Давыдова Г. Н. Юридические процедуры заключения, изменения и расторжения гражданско-правового договора / Г. Н. Давыдова // Актуальные проблемы экономики и права. – 2011. – № 2. – С. 176-179.
12. Шполтаков О. В. Понятие и юридическая сущность, момент возникновения и прекращения, содержание преддоговорных гражданско-правовых отношений / О. В. Шполтаков // Пробелы в российском законодательстве. – 2015. – № 1. – С. 121-126.
13. Шполтаков О. В. Преддоговорные правоотношения: к вопросу о понятии и юридической сущности / О. В. Шполтаков // Власть Закона. – 2013. – № 2 (14). – С. 196-210.
14. Бородавский С. Проблемы одностороннего правочину / С. Бородавский // Вісник Академії правових наук України : збірник наукових праць. – Харків, 2010. – № 3 (62). – С. 178-184.
15. Александров Н. Г. Право и законность в период развернутого строительства коммунизма / Н. Г. Александров. – М.: Госюриздат, 1961. – 271 с.
16. Иоффе О. С. Правоотношение по советскому гражданскому праву / О. С. Иоффе ; ЛГУ имени А. А. Жданова. – Ленинград : Ленинградский университет, 1949. – 143 с.
17. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – М.: Юридическая литература, 1975. – 880 с.
18. Певзнер А. Г. Понятие и виды субъективных гражданских прав : дисс. ... канд. юрид. наук / А. Г. Певзнер. – Москва, 1961 – 242 с.
19. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву. Ученые труды ВИЮН / М. М. Агарков. – М.: Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. – Вып. 3 – 192 с.
20. Алексеев С. С. Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования / С. С. Алексеев // Собрание сочинений : в 10-и т. – М.: Статут, 2010. – Том 1: Гражданское право: Сочинения 1958–1970 годов. – С. 464-475.
21. Белов В. А. Гражданское право : учебник для академического бакалавриата и магистратуры : в 4-х т. / В. А. Белов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – Т. II. Общая часть : в 2-х кн. : Книга 2. Факты. – 497 с. – (Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс).
22. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 6 квіт. 2015 р. – К.: Паливода А.В., 2015. – 380 с.
23. Principles of European Contract Law. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.translex.org/400200/_/pecl/
24. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Prepared by the Study Group on a European Civil Code, Research Group on EC Private Law (Acquis Group). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf – 4795 p.
25. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law від 11.10.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/regulation_sales_law_en.pdf
26. Ем В. С. Категория обязанности в советском гражданском праве : дисс. ... канд. юрид. наук / В. С. Ем. – Москва, 1981 – 209 с.
27. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении / Р. О. Халфина. – М., 1974. – 351 с.
28. Бородавський С. О. Правочиноздатність фізичної особи як елемент її правосуб'єктності // Вісник господарського судочинства. – Київ, 2011. – № 4. – С. 128-133.
29. Гражданское уложение Германии. Вводный закон к Гражданскому уложению / Бергманн В.; перевод с немецкого. – 3-е изд., перераб. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 896 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.ru/books?id=RUVV5Kckf4oC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (Дата звернення: 24.07.2017).
30. Гражданский кодекс РФ (ГК РФ) от 30.11.1994 № 51-ФЗ. Часть 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.consultant.ru/popular/gkrf1/5_82.html (Дата звернення: 28.07.2017).
31. Райхер В. К. Абсолютные и относительные права (К проблеме деления хозяйственных прав). В особенности применительно к советскому праву // Вестник гражданского права. – М.: ООО "Издат. дом В. Ема", 2007. – № 2. – Т. 7. – С. 144-204.
32. Эртманн Пауль. О структуре субъективных частных прав / Пауль Эртманн // Вестник гражданского права. – М.: ООО "Издат. дом В. Ема", 2007. – № 3. – Т. 7. – С. 217-241.
33. Российское гражданское право : учебник : в 2-х т. / отв. ред. Е. А. Суханов. – 2-е изд., стереотип. – М.: Статут, 2011. – Т. I: Общая часть. Вещное право. Наследственное право. Интеллектуальные права. Личные неимущественные права. – 958 с.
34. Веберс Я. Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве / Я. Р. Веберс. – Рига: Зинатне, 1976. – 231 с.
35. Белькова Е. Г. Понятие и сущность правоспособности // Известия Иркутской государственной экономической академии. – 2006. – № 5 (50). – С. 54-59.
36. Власова А. В. Структура субъективного гражданского права : дисс. ... канд. юрид. наук / А. В. Власова. – Ярославль, 1998 – 150 с.
37. Флейшиц Е. Иоффе О. С. Советское гражданское право : Курс лекций / Е. Флейшиц, О. С. Иоффе. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1958. – 510 с.

38. Третьяков С. В. Некоторые аспекты формирования основных теоретических моделей структуры субъективного частного права / С. В. Третьяков // Вестник гражданского права. – М.: ООО «Издат. дом В. Ема», 2007. – № 3. – Т. 7. – С. 242-260.

39. Правова доктрина України : у 5-ти т. / редкол. : В. Я. Тацій (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – Харків : Право, 2013. – Т. 3 : Доктрина приватного права України / [Н. С. Кузнецова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданік та ін.] ; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. – 760 с.

40. Флейшиц Е. А. Соотношение правоспособности и субъективных прав / Е. А. Флейшиц // Вопросы общей теории советского права : сборник статей. – М.: Госюриздат, 1960. – С. 255-283.

41. Братусь С. Н. Субъекты гражданского права / С. Н. Братусь. – М.: Госюриздат, 1950. – 367 с.

42. Белов В. А. Гражданское право : учебник для академического бакалавриата и магистратуры : в 4-х т. / В. А. Белов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – Т. II. Общая часть : в 2-х кн. Книга 1. Лица, блага. – 453 с. – (Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс).

43. Третьяков С. В. Формирование концепции вторичных прав в Германской цивилистической доктрине (К публикации русского перевода работы Э. Зеккеля «Вторичные права в гражданском праве») // Вестник гражданского права. – М.: ООО «Издат. дом В. Ема», 2007. – № 2. – Т. 7. – С. 253-270.

44. Зеккель Эмиль. Вторичные права в гражданском праве / Эмиль Зеккель // Вестник гражданского права. – М.: ООО «Издат. дом В. Ема», 2007. – № 2. – Т. 7. – С. 205-252.

45. Бабаев А. Б. Проблема вторичных прав в российской цивилистике : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.03 / Бабаев Алексей Борисович; МГУ имени М.В. Ломоносова. – Москва, 2006. – 22 с.

46. Белов В. А. Гражданское право : учебник для бакалавриата и магистратуры / В. А. Белов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – Т. I. Общая часть. Введение в гражданское право. – 622 с. – (Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс).

47. Серебровский В. И. Избранные труды по наследственному и страховому праву / В. И. Серебровский. – 2-е изд., испр. – М.: «Статут», 2003. – 558 с.

48. Белов В. А. Гражданское право : учебник для академического бакалавриата и магистратуры : в 4-х т. / В. А. Белов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – Т. IV. Особенная часть. Относительные гражданско-правовые формы: в 2-х кн. ; Книга 2. Иные (не являющиеся обязательными) гражданско-правовые формы. – 403 с. – (Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс).

49. Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе / С. Ф. Кечекьян; отв. ред.: Строгович М. С. – М.: Изд-во АН СССР, 1958. – 187 с.

В статье односторонние преддоговорные сделки и субъективные преддоговорные права рассматриваются как факторы динамики преддоговорных правоотношений. Оферта, акцепт, отзыв оферты и отзыв акцепта признаются односторонними преддоговорными сделками. Возможности участников переговоров совершить оферту, акцепт, отзыв оферты, отзыв акцепта признаются субъективными гражданскими правами.

Ключевые слова: преддоговорные правоотношения, оферта, акцепт, отзыв оферты, отзыв акцепта.

The unilateral pre-contractual juridical acts and subjective pre-contractual rights are considered as the factors of the dynamics of pre-contractual legal relations in the article. An offer, an acceptance, a withdrawal of offer and a withdrawal of acceptance are recognized as the unilateral pre-contractual juridical acts. The possibilities of negotiators to make an offer, an acceptance, a withdrawal of offer, a withdrawal of acceptance are recognized as subjective civil rights.

Key words: pre-contractual legal relations, offer, acceptance, withdrawal of offer, withdrawal of acceptance.

